

Nr 203.

Godkänd av första kammaren den 24 april 1934.

Godkänd av andra kammaren den 24 april 1934.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppställningen av riksstatens utgiftssida m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 79.)

Till Konungen.

I en till riksdagen avlåten, den 9 mars 1934 dagtecknad proposition, nr 220, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag begärt riksdagens yttrande angående vissa av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunder för uppställningen av riksstatens utgiftssida m. m.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition hava inom riksdagen väckts bland annat två likalydande motioner, I: 327 och II: 586, i vilka hemställts, att riksdagen måtte vid avgivandet av det i Kungl. Maj:ts proposition nr 220 angående uppställningen av riksstatens utgiftssida m. m. begärda yttrandet uttala sig för att automobilskattemedlen och totalisatormedlen även i fortsättningen skola i riksstaten redovisas å särskilda specialbudgeter.

Riksdagen har till en början ansett sig böra upptaga till behandling frågan, huruvida en revision av riksstatens utgiftssida kan anses nödvändig och med hänsyn till nuvarande uppställning av behovet påkallad ur formell synpunkt. I detta hänseende må fästas uppmärksamheten på, att redan 1933 års riksdag i sin skrivelse nr 78 tillkännagivit den uppfattningen, att den nu tillämpade uppställningen av riksstatens utgiftssida gäve anledning till berättigad erinran. Den mening, som sålunda framfördes vid föregående års riksdag, synes riksdagen vara fullt riktig, och riksdagen vill för sin del därutöver framhålla, att den nu verkställda granskningen inom såväl ämbetsverken som finansdepartementet och de undersökningar i ärendet, som riksdagens vederbörande utskott gjort, givit till resultat, att sådana brister måste anses vidlåda det nuvarande uppställningssättet ifråga om utgiftssidan i riksstaten, att det är önskvärt, att en rationalisering och en tillämpning för de särskilda huvudtitlarnas del av

någorlunda enhetliga grundsatser genomföres. Riksdagen ansluter sig till departementschefens uppfattning, att det av ämbetsverken framlagda, med A betecknade alternativet är att föredraga samt att de allvarligaste olägenheterna i fråga om utgiftssidans uppställning torde få anses hävda genom ett antagande av detta alternativ. I ett avseende lärer visserligen det med B betecknade alternativet kunna anses äga något företräde, nämligen ifråga om sammanförandet av statsbidrag och statsunderstöd, vilka enligt detta alternativ skulle upptagas i riksstaten under särskilda huvudrubriker samt för sig redovisas. Emellertid har riksdagen uppmärksammat, att ämbetsverken och departementschefen förordat, att i särskilda tabeller, avsedda att utarbetas inom riksräkenskapsverket, skulle komma att i allt fall lämnas årliga redogörelser för dessa bidrag och understöd. Vid sådant förhållande torde den fördel, som sålunda skulle kunna vinnas genom alternativ B, på annat sätt ernås. Riksdagen har därför icke av denna eller annan anledning eller med hänsyn till de i allmänhet mindre väsentliga skiljaktigheter, som nu förefinnas mellan fjärde huvudtiteln och övriga huvudtitlar, funnit skäl föreligga att föreslå vidtagande av någon jämkning i det uppställningssätt i fråga om riksstatens utgiftssida, som av departementschefen förordats.

En följd av den förändrade uppställningen och sammanförandet av en ämbetsmyndighets nu på ett stort antal anslag fördelade utgifter till i huvudsak tvenne särskilda anslag, av vilka det ena är avsett för avlöningar och det andra för omkostnader, skulle bliva, att den hittillsvarande uppdelningen av anslagen å ordinarie och extra skulle försvinna. Riksdagen vill då framhålla, att vid behandlingen av de särskilda riksstatsanslagen under de senaste åren hänsyn i allt mindre grad tagits till anslagens karaktär av ordinarie eller extra samt att i själva verket de flesta ordinarie anslagen pläga årligen i ett eller annat avseende underkastas jämkning. Att märka är även, att i de ordinarie anslagen till avlöningar numera i regel ingå anslagsposter till avlöande av icke-ordinarie personal (exempelvis riksräkenskapsverket och statistiska centralbyrån), samt att de ordinarie anslagen även i övrigt mångenstädes innehålla poster, som icke kunna anses vara av mera fast natur (exempelvis flottans underhållsanslag och anslaget till veterinärhögskolan). Följden har också blivit, att de ordinarie anslagen måst underkastas en lika noggrann, årlig prövning vid budgetbehandlingen hos Kungl. Maj:t och riksdagen som de extra anslagen, vilka senare ofta nog avse sådana kostnader, vilka lämpligen ansetts böra fördelas på ett visst antal år. En närmare undersökning av det sätt, på vilket medel anvisats under ordinarie och extra anslag på de särskilda huvudtitlarna, giver också till resultat, att skilda principer här vunnit tillämpning. Riksdagen kan därför icke finna annat än, att det med hänsyn till budgetbehandlingen måste vara en fördel, att riksstatsuppställningen göres överskådlig och att samtidigt i möjligaste mån enhetliga grundsatser kunna vinna tillämpning, även om därmed skulle följa, att den

numera i realiteten icke alltför betydelsefulla skillnaden mellan ordinarie och extra anslag upphör. Ur riksdagens synpunkt har det varit av vikt att tillse, att även framdeles komma att erhållas så fullständiga uppgifter om anslagens blivande användning, som erfordras för bedömandet av det årliga medelsbehovet, och att anslagen så uppställas, att man i statsverkspropositionen kan av de framlagda beräkningarna omedelbart utläsa, vilken personal som är ordinarie och vilken som placerats på extra stat eller som icke-ordinarie i övrigt. I detta hänseende torde någon anmärkning icke kunna göras mot det framlagda förslaget. Jämväl å omkostnadsstaterna lära emellertid speciella medelsbehov, vilka icke äro av mera stadigvarande art, böra upptagas under särskilda poster för att därigenom utmärka den skillnad mellan utgifter av mera stadigvarande och av tillfällig art, vilken uppdelning numera torde hava i viss mån ersatt anslagens indelning i ordinarie och extra.

Av det anförda framgår, att riksdagen anser praktiska skäl tala för genomförandet av de synpunkter i fråga om riksstatens uppställning, som gjorts gällande av departementschefen. Härigenom fullföljes i stort sett allenast det tillvägagångssätt, som riksdagen under de senaste åren i allt vidare utsträckning tillämpat. Riksdagen har emellertid velat betona, att vid genomförandet av den nya uppställningen och anslagsredovisningen i detalj försiktighet bör iakttagas särskilt i sådana fall, där en omläggning skulle kunna föra med sig jämkningar även i sakligt hänseende såsom exempelvis beträffande redovisningen av universitetens tillgångar och anslagsmedel.

Vad därefter beträffar frågan om uppställningen av avlönings- och omkostnadsstaterna för myndigheter och institutioner har det framlagda förslaget icke givit riksdagen anledning till erinran, och vill riksdagen jämväl framhålla, att riksdagen, som i detta sammanhang uppmärksammat vad 1933 års statsrevisorer anført rörande sättet för beräkningen av vissa avlöningsanslag, funnit sig böra godkänna, att avlöningarna till ordinarie befattningshavare och befattningshavare å extra stat framdeles beräknas med utgångspunkt från högsta tillämpliga löneklassen inom den lönegrad, i vilken befattningshavaren enligt avlöningsreglementet blivit placerad. Genom den föreslagna anslagsuppdelningen möjliggöres att i anslutning till riksboksföringen åvägabringa en fullständig redovisning av vissa statsutgifter, vilka äga särskilt intresse. Riksdagen är av den uppfattningen, att de tabeller, som skola inom riksräkenskapsverket uppgöras och tillhandhållas riksdagen och statsrevisorerna, komma att underlätta riksdagsutskottens budgetbehandling samt vara till betydande värde för statsrevisorerna vid deras arbete.

Slutligen har riksdagen uppmärksammat att departementschefen i fråga om de s. k. specialbudgeterna framhållit, att vissa därmed sammanhängande frågor icke nu borde upptagas till slutligt avgörande, utan prövas i samband med förberedelserna till statsverkspropositionen till nästa års

riksdag. I motionerna I: 327 och II: 586 har gjorts framställning om att riksdagen skulle uttala sig för, att automobilskattemedel och totalisatormedel även i fortsättningen skulle i riksstaten redovisas å särskilda specialbudgeter. Riksdagen, som erfarit, att departementschefen icke haft för avsikt att vidtaga någon omläggning i sistnämnda hänseende, utan att frågan först i princip underställts riksdagen, har därför ansett sig kunna uttala sin anslutning till det motionsvis framställda förslaget.

Riksdagen har sålunda ansett sig kunna godkänna de av departementschefen framlagda grunderna beträffande ändrad uppställning av riksstatens utgiftssida. Även om förslagets genomförande i detalj måhända kan komma att medföra vissa svårigheter, är det dock ett viktigt önskemål, att den rationalisering och förenkling, som i stort sett torde vinnas genom den nu föreslagna förändringen i fråga om uppställningen av statens utgiftssida, snarast möjligt blir genomförd och kommer budgetarbetet inom departementen och riksdagen till nytta.

Riksdagen får alltså för Kungl. Maj:t giva till känna sin ovan uttalade uppfattning rörande ändrade grunder för uppställningen av riksstatens utgiftssida m. m.

Stockholm den 24 april 1934.

Med undersåtlig vördnad.